

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Celem naukowym mojego projektu badawczego będzie analiza historyczna i systematyczna relacji intelektualnej, wiążącej dwóch wybitnych filozofów pierwszej połowy XX wieku, tj. Nicolai Hartmanna i José Orteę y Gasset, w kontekście ich projektu przewyciężenia idealistycznego paradygmatu nowożytności, aby na jego miejsce ustanowić filozofię wolną od stanowiskowości, filozofię "poza idealizmem i realizmem". Pragnę zaznaczyć, że moje badania zostaną oparte nie tylko na analizie prac obu filozofów, w których znajdujemy już ich gotowe koncepcje, lecz także na nieopublikowanej i nieznannej dotąd korespondencji, którą prowadzili ze sobą w latach 1907-1921, to znaczy w okresie kluczowym dla kształtowania się ich dojrzałych i oryginalnych koncepcji filozoficznych. Filozofia Hartmanna i Ortegi wyrasta z takich samych źródeł: tj. z neokantyzmu i fenomenologii. Niemniej jednak trzeba podkreślić, że ich stosunek do obu tych nurtów jest ambiwalentny. Z jednej strony, dostrzegają oni zalety tych filozofii, tj. w neokantyzmie doceniają jego dyscyplinę intelektualną, systemowość, naukowość; w fenomenologii zaś jej świeżość, otwartość, metodę, wyjście ku rzeczom; z drugiej zaś strony, zdają sobie sprawę z ich zasadniczej wady, którą stanowi idealizm, a w fenomenologii dodatkowo jej „asystematyczny” charakter. Zarówno neokantyzm, jaki fenomenologia zapadają na idealistyczną chorobę. Oba posługują się pojęciem świadomości, która zamyka to, co obiektywne w subiektywności. To wszystko sprawi, że zarówno Hartmann, jak i Ortega postanowią dokonać przewyciężenia neokantyzmu i fenomenologii a, także, wszelkiego idealizmu. Ich celem stanie się uprawianie filozofii, która byłaby wolna od jednoznacznej stanowiskowości. W swoim projekcie przewyciężenia idealizmu i realizmu Hartmann i Ortega uznają, że poznanie nie polega ani na kopiowaniu rzeczy i przyjmowaniu jej taką, jaką jest w sobie (realizm), ani też na wytwarzaniu jej wewnątrz siebie (idealizm), lecz na wychodzeniu poza siebie i ujmowaniu tego, co wobec podmiotu transcendentne.